

Veckans växt

Japansk lykta *Physalis alkekengi*

Japansk lykta tillhör potatisfamiljen och lyktörtssläktet. Det är en gammal medicinalväxt, fast vi idag mest känner till den och den större formen kinesisk lykta (var. *franchetii*), som dekorativ eternell och prydnadsväxt.

Japansk lykta är en växt som länge pryder sin plats i trädgården och den blir nästan vackrare med tiden. Rimfrostbelupna lyktor och årgamla lyktor som bara består av de fragila nerverna och det röda bäret är otroligt vackra. Växten är perenn och bildar kraftiga vita rötter som snabbt breder ut sig och kväver andra mindre robusta växter. Jag har ett speciellt avgränsat odlingsland till denna växt där den får sköta sig i stort sett själv. Japansk lykta blommar under en längre tid med vita potatisblomliknande blommor utmed hela stjälken. Växten kan bli över en halv meter.

Det latinska namnet *physalis*, betyder blåsa och syftar på blombodret som efter blomningen utvecklar en tunn pappersartad blåsa. Först är den oansenligt grön, men med tiden blir den intensivt orangeröd. Formen på blåsan har också gett upphov till namnet, judekörs, då den liknar formen på judarnas medeltida huvudbonad kippa. Blåsan omsluter ett runt orangerött bär. Båret har en brännande smak och anses vara svagt giftigt och innehåller alkaloiden

physalin. Det är bäret som används till läkemedel. När det torkas till drog, måste man vara aktsam så att inte bäret kommer i beröring med blombodret, som verkligen är starkt bittert och kan överföra sin smak. Alla gröna växtdelar är giftigare än bäret, men de rapporterade symptomen är endast illamående.

Den antika "signaturläran", som i århundraden har varit ett diagnostiskt verktyg för apotekare och läkare, säger att om en viss växt liknar något organ i kroppen, så är den bra för att bota sjukdomar i densamma. Frukten i den uppblåsta blåsan liknades därför vid sten i urinblåsa och galla. Än idag används växten som diuretikum (urindrivande) och anses gynna utsöndringen av urater (urinsyresalter) från stenar i njura och galla. Även vid gikt har japansk lykta använts flitigt under århundraden och används fortfarande. Gikt beror på att urinsyra finns i överskott i blodet och det faller då ut i form av nålliknande kristaller som skadar celler och vävnader. Det finns endast naturläkemedel och inget kliniskt testat och godkänt läkemedel som innehåller extrakt från denna vackra växt.

Text: Else-Marie Strese

Illustration: ur Herbarium Blackwellianum av Elisabeth Blackwell (1739)